

Світлана ХАЛАТУР

доктор економічних наук, доцент, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, Україна, halatyr@i.ua

ORCID ID: 0000-0001-8331-3341

Олександр ХАЛАТУР

аспірант, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, Україна, halatur9@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2762-8485

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

Вступ. Сьогодні в умовах євроінтеграції в Україні стає актуальним розвиток галузей з великим інноваційним потенціалом, що неможливо без залучення фінансування. Тому методологічний інструментарій для фінансування інновацій в сфері агробізнесу має забезпечити конкурентні переваги для українських виробників і стимулювати економічне зростання.

Мета – вивчити методичні інструменти залучення фінансових ресурсів в інноваційну діяльність та обґрунтувати методи і критерії інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств сфери агропромислового комплексу.

Методи. Теоретичною і методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення економічних явищ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з цієї проблематики. У процесі дослідження використано комплекс наукових методів, серед яких: абстрактнологічний, діалектичний, метод порівнянь та ін.

Результати. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні ресурси підприємства, а найбільш перспективним сектором для залучення інвестицій в Україну є агропромисловий комплекс. У статті досліджено сучасні методи фінансування інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі. На основі порівняльного аналізу визначено потенційні вигоди і ризику від застосування методів фінансування інноваційної діяльності підприємств. Запропоновано критерії інноваційної та інвестиційної привабливості підприємств, що залучають фінансові ресурси для інновацій.

Перспективи. Агропромисловий комплекс є пріоритетним інвестиційним напрямком для вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Отож, необхідний науковий підхід до застосування методів фінансування в інноваціях. В сучасних умовах сформувався різні методи фінансування інноваційної діяльності агропромислового комплексу, серед яких особливу увагу слід приділити фінансуванню через венчурний капітал, залучення бізнес-ангелів і розробці державних програм фінансування і підтримки агробізнесу.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, джерела фінансування, агропромисловий комплекс, інновації в агропромисловому комплексі.

Рис.: 1, табл.: 3, бібл.: 13.

Светлана ХАЛАТУР,

доктор экономических наук, доцент, Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, Днепро, Украина

Александр ХАЛАТУР

аспирант, Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, Днепро, Украина

МЕТОДИЧЕСКИЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АПК

Введение. Сегодня в условиях евроинтеграции в Украине становится актуальным развитие отраслей с большим инновационным потенциалом, что невозможно без привлечения финансирования. Поэтому методологический инструментарий для финансирования инноваций в сфере агробизнеса должен обеспечить конкурентные преимущества для украинских производителей и стимулировать экономический рост.

Цель – изучить методические инструменты привлечения финансовых ресурсов в инновационную деятельность предприятий агропромышленного комплекса.

Методы. Теоретической и методологической основой данного исследования является системный подход к изучению экономических явлений, научные труды отечественных и зарубежных ученых-экономистов по этой проблематике. В процессе исследования использован комплекс научных методов, среди которых: абстрактно-логический, диалектический, метод сравнений и другие.

Результаты. Основным источником финансирования инновационной деятельности в Украине являются собственные ресурсы предприятия, а наиболее перспективным сектором для привлечения инвестиций в Украину является агропромышленный комплекс. В статье исследуются современные методы финансирования инновационной деятельности в агропромышленном комплексе. На основе сравнительного анализа определены потенциальные выгоды и риски от применения методов финансирования инновационной деятельности предприятий. Предложены критерии инновационной и инвестиционной привлекательности предприятий, привлекающих финансовые ресурсы для инноваций.

Перспективы. Агропромышленный комплекс является приоритетным инвестиционным направлением для отечественных и зарубежных инвесторов. В настоящее время необходим научный подход к применению методов финансирования в инновациях. В современных условиях сформировались различные методы финансирования инновационной деятельности агропромышленного комплекса, среди которых особое внимание следует уделить финансированию через венчурный капитал, привлечению бизнес-ангелов и разработке государственных программ финансирования и поддержки агробизнеса.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, источники финансирования, агропромышленный комплекс, инновации в агропромышленном комплексе.

Svitlana HALATUR,

Dr. Sc. (Economics), Assoc. Prof., Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine,
halatyr@i.ua

ORCID ID: 0000-0001-8331-3341

Oleksandr HALATUR

post graduate student of Economics Department, Dnipro State Agrarian and Economic University,
Dnipro, Ukraine, halatur9@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2762-8485

METHODICAL TOOLS FOR FINANCING INNOVATION IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX

Introduction. Today in the conditions of European integration in Ukraine, the development of industries with a great innovative potential is becoming urgent, which is impossible without attracting funding. Therefore, the methodological toolkit for financing innovation in the field of agribusiness should provide competitive advantages for Ukrainian producers and stimulate economic growth.

Purpose. The article is devoted to the study of methodical tools for attracting financial resources into the innovative activities of enterprises of the agro-industrial complex.

Results. According to the statistics, it is determined that the main source of financing for innovation activity in Ukraine is the enterprise's own resources, and the most promising sector for attracting investments in Ukraine is the agro industry. The modern methods of financing innovative activity in the agro-industrial complex are explored in the article. Based on a comparative analysis, the potential benefits and risks of applying the methods of financing the innovation activity of enterprises are determined. The criteria for innovation and investment attractiveness of enterprises that attract financial resources for innovation are proposed.

Conclusions. The agro-industrial complex is a priority investment direction for domestic and foreign investors. The scientific approach to the application of financing methods in innovation is required now. In modern conditions various methods of financing the innovation activity of the agro-industrial complex have been formed, among which special attention should be paid to financing through venture capital, the involvement of business angels and the development of state funding and support programs for agribusiness.

The optimal way of attracting resources into the agribusiness is to create an optimal structure of financing from different sources. For those who plan to finance innovative activities in the agroindustrial complex, it is advisable to use the relevant criteria of the investment and innovation attractiveness of the enterprise in order to identify the most promising and reliable enterprises.

Keywords: innovations, innovation activity, sources of financing, agriculture, innovations in the agro-industrial complex.

JEL Classification: O32, O38.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки України, що характеризується необхідністю інноваційної трансформації, актуальним науковим завданням стає визначення напрямів і методів фінансування інноваційної діяльності. Агропромисловий комплекс (далі – АПК) є потен-

ційним джерелом стрімкого зростання економіки України. Але досягти цього можливо тільки за рахунок інновацій у сфері АПК, що вимагає дослідження джерел фінансування такого інноваційного розвитку. В сучасних умовах підвищення прибутковості у сфері агропромислового комплексу неможливе

без розробки новітніх технологій, модернізації процесу виробництва сільськогосподарської продукції, інноваційних рішень і впроваджень. Тому дослідження різноманітних методів залучення інвестицій в інновації у сфері АПК дасть змогу раціонально підійти до питань фінансування та розширити фінансові можливості для розвитку агропромислового комплексу в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємств досліджено у роботах Ю. Власової [1], О. Жилінської [2], І. Колодяжної [3], С. Левицької [4], Т. Ніколенко [5], О. Чемодурова [6], Д. Чиберкуса [2].

У роботі Ю. Власової [1, с. 45] досліджено особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу, на основі чого автор доходить висновку, що суттєвий поштовх у розвитку економіки України може бути забезпечений співпрацею дослідних інститутів, університетів і промисловості. Це свідчить про необхідність дослідження джерел фінансування інновацій, а можливими інвесторами можуть стати представники промисловості та підприємництва. О. Жилінська та Д. Чиберкус [2, с. 57-67] досліджують розвиток інноваційної інфраструктури, що є умовою ефективних інновацій в будь-якій сфері. Слід також зазначити, що у розвинутих країнах, в яких частка інвестицій в інновації у загальному ВВП країни є найбільшою у світі (Німеччина, США, Японія), мають високорозвинену інфраструктуру. С. Левицька [4, с. 58] досліджує можливі джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні і зазначає, що визначальну роль у їх складі відіграють власні фінансові ресурси, а у фінансовому забезпеченні інноваційних процесів почали відігравати більшу роль приватні інвестори та венчурні фонди. Т. Ніколенко [5, с. 78-87] досліджує особливості інвестиційно-інноваційного розвитку ЄС, за результата-

ми чого робить висновок про поглиблення співробітництва країн ЄС у сфері наукових та інноваційних розробок. У зв'язку з євроінтеграцією України необхідним є перегляд сучасної політики у сфері інновацій та розвиток інноваційної діяльності, що актуалізує питання джерел фінансування та методів залучення інвестицій в інноваційну діяльність. У своїй роботі О. Чемодуров [6, с. 48] зазначає, що проблема фінансування інноваційної діяльності підприємств є основною причиною відсутності зрушень у модернізації національної економіки, що вказує на необхідність дослідження методичного інструментарію фінансування інноваційної діяльності. Таким чином, можемо стверджувати, що в сучасних умовах розвитку інноваційної діяльності в Україні на фоні інноваційно активних країн світу необхідним є дослідження методичного інструментарію фінансування інноваційної діяльності, а сфера АПК в Україні має найбільший потенціал для розвитку за рахунок інновацій. Аналіз закордонних публікацій дає змогу стверджувати, що іноземні автори більш зосереджені на аналізі процесу запровадження інновацій у конкретних галузях. Ще у 1982 р. у роботі D. Grigg [7] було наголошено на необхідності інноваційної трансформації агропромислового комплексу багатьох країн (особливо з перехідною економікою). Дослідження E. Dimaga та D. Skuras [8] присвячені двом стадіям впровадження аграрних інновацій, а робота A. Khondoker [9, с. 126-135] містить дослідження особливостей запровадження аграрних інновацій в країнах, що розвиваються.

Метою статті є характеристика методів фінансування інноваційної діяльності, обґрунтування їх переваг і ризиків, вироблення рекомендацій щодо застосування критеріїв інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств сфери АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методи фінансування інноваційної діяльності в сучасних умовах розвитку економіки України змінюються під впливом розширення джерел фінансування та формування новітніх організаційно-економічних механізмів підприємництва. Аналіз міжнародної практики фінансування інновацій та законодавчої бази фінансування інноваційної діяльності в Україні дає змогу узагальнити можливі джерела фінансування за такими групами: власні джерела фінансування, зовнішні державні джерела, зовнішні недержавні джерела.

До власних джерел фінансування інноваційної діяльності належать: прями інвестиції материнської компанії за методом участі у капіталі, реінвестований прибуток; залучення коштів працівників; власний оборотний капітал; додаткова емісія акцій. До зовнішніх державних джерел фінансування належать: бюджетні кошти; державні гранти та програми підтримки агросектору за рахунок позабюджетних коштів. До зовнішніх недержавних джерел фінансування належать: венчурні фонди, інвестиційні організації, іноземні інвестиції, кредити, бізнес-ангели, бізнес-інкубатори, краудфандінг, недержавні гранти.

Вибір джерела фінансування визначає відповідну послідовність дій утримувача інвестицій, його права і зобов'язання стосовно результату діяльності, яка профінансована, а також обумовлює відповідний метод залучення таких інвестицій.

Під методом фінансування інноваційної діяльності слід розуміти сукупність дій, які спрямовані на оптимальне залучення інвестицій, визначення їх джерел, обсягу і структури, а також відповідних прав і зобов'язань, які виникають за результатами такого фінансування.

Аналіз обсягів фінансування інноваційної діяльності в Україні за джерелами надходження дає змогу стверджувати, що основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні ресурси підприємств, що значно звужує можливості інноваційного розвитку (табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать, що загальна сума фінансування інноваційної діяльності в Україні збільшується у 2015-2016 рр. до 23229,5 млн грн і значно знижується у 2017 р. – до 9117,5 млн грн. Слід також зазначити, що у 2015-2017 рр. фінансування інноваційної діяльності повністю формувалось за рахунок власних та інших джерел

Таблиця 1

Обсяги фінансування інноваційної діяльності в Україні за джерелами надходження, млн грн*

Рік	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
2010	8045,5	4775,2	87	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8
2015	13813,7	13427	55,1	58,6	273
2016	23229,5	22036	179	23,4	991,1
2017	9117,5	7704,1	227,3	107,8	1078,3

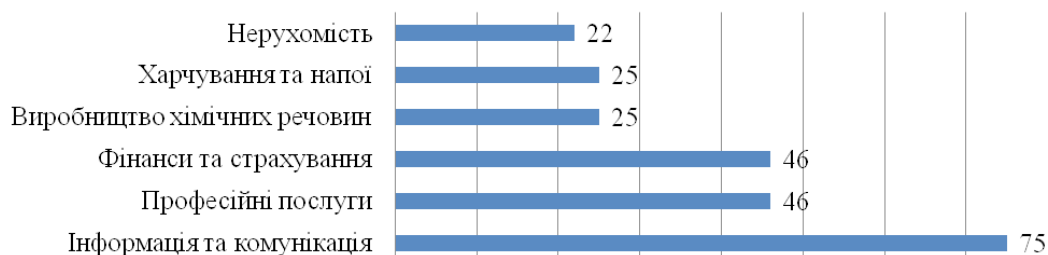
* Складено на основі [10].

фінансування, тоді як іноземні інвестиції та фінансування з державного бюджету в інноваціях були присутні тільки у 2012-2014 рр., що свідчить про недостатнє фінансування інноваційної сфери. Агропромисловий комплекс України є потенційно ефективним напрямом залучення інвестицій та розвитку інновацій. За даними міжнародних агентств зі сприяння інвестицій відомо, що в країнах з розвинутою економікою найбільші обсяги інвестицій очікуються у галузях інформації та індустрії зв'язку. Водночас у країнах, що розвиваються, і країнах з транзитивною економікою (до яких відносять і Україну) очікуються найбільші обсяги інвестицій в АПК (рис. 1) [7, с. 17].

Для залучення інвестицій в інноваційні проекти сфери АПК слід розглядати декілька методів.

1. Метод самофінансування. Перевагами цього методу є отримання підприємством повних прав на прибуток, який очікується за результатами реалізації інноваційних проектів і перспективи подальших вигід за рахунок використання чи продажу об'єктів нематеріальних активів (патенти, авторські права тощо). Метод самофінансування для агропромислових компаній є одним із можливих способів забезпечення розвитку інноваційних проектів в умовах обмеження зовнішніх ресурсів та невизначеності у результатах інноваційного проекту. Самофінансування відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, який є накопиченим чистим прибутком за роки діяльності підприємства, і який не був розподілений серед власників підприємства. Перевагою такого методу є можливість

Розвинена економіка

Економіки, що розвиваються, та перехідні економіки

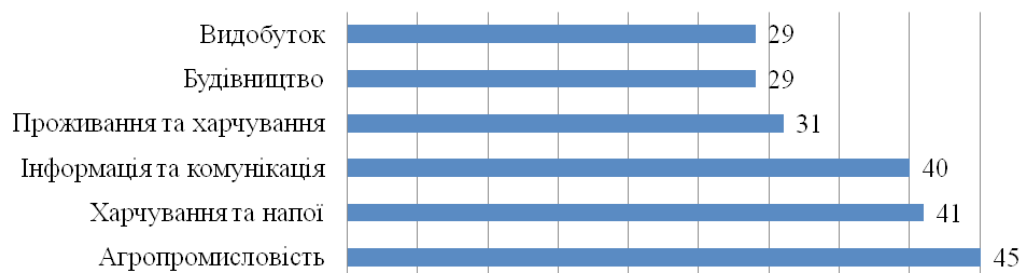

Рис. 1. Перспективні галузі для залучення прямих іноземних інвестицій у власну економіку у 2018 р. (% респондентів)*

* Побудовано на основі [7, с. 17].

уникнути довгострокових кредитів і нестійкого фінансового стану. Недоліком методу фінансування за рахунок власних джерел є необхідність у довгостроковому залученні власного оборотного капіталу з наявністю ризиків під час реалізації інноваційних проектів. Такий метод фінансування інноваційної діяльності на агропромислових підприємствах може бути реалізований як за рахунок коштів окремого підприємства, так і за рахунок прямих інвестицій материнської компанії у дочірнє підприємство через формування власного корпоративного фонду інвестування інновацій. Перевагами для материнської компанії є отримання нового об'єкта нематеріальних активів, що забезпечує конкурентні переваги для агропромислової корпорації загалом.

2. Фінансування через інститут венчурного капіталу. Одним із популярних методів фінансування інноваційної діяльності є створення венчурних компаній, які є спеціалізованими інвестиційними компаніями із залучення та використання венчурного капіталу. Корпорації та звичайні бізнесмени за допомогою компаній з венчурного інвестування фінансують агропромислові підприємства, в яких використовується наукоємне виробництво. Одним із важливих учасників процесу венчурного інвестування є комерційні банки як інвестори інноваційної діяльності. Слід зазначити, що банки в такій ролі виступають тільки у разі ймовірного успіху інновацій, а участь цих установ в інноваційних проектах без очевидного перспективного успіху обмежується через високу ризикованість таких інвестицій.

3. "Бізнес-ангели". Особливим методом фінансування інноваційної діяльності в сфері АПК є залучення інвестицій приватних підприємців (бізнес-ангелів), роль яких є вагомим в процесі реалізації інноваційних проектів, особливо у фінансуванні "стартапів". Слід зазначити, що в Україні наразі

існує профільне об'єднання бізнес-ангелів "UAngel", яке об'єднує підприємців та інвесторів України й світу з метою пошуку проектів для спільного інвестування. Функціонування таких об'єднань зменшує ризики для кожного ангела, а також збільшує шанси для успішної реалізації інноваційного проекту.

4. Фінансування за рахунок державних і місцевих бюджетів. Недостатньо задіяним у процес інноваційного розвитку України є метод фінансування інновацій за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів через відповідні програми фінансування інновацій та підтримки агробізнесу. Перевагами такого методу для держави є розвиток інноваційної активності підприємств, стимулювання економічного розвитку регіонів і відповідних галузей, створення сприятливих умов для прямих іноземних інвестицій. Важливою складовою підвищення інноваційного рейтингу України є формування державної довгострокової підтримки інновацій в АПК. Основними напрямками державної інноваційної політики, на наш погляд, має стати:

- створення сприятливих умов для технологічного оновлення виробництва, впровадження інноваційних виробничих підходів;
- формування ринкових відносин і сприятливих умов для науково-дослідних розробок та їх реалізації;
- створення привабливих умов для працевлаштування в інноваційних підприємствах;
- сприяння обміну науковими розробками та ідеями у сфері агропромислового бізнесу;
- створення спеціальних державних грантів на підтримання інноваційної діяльності підприємств АПК;
- створення привабливого інвестиційного клімату через підвищення лояльності влади, надання статусу іноземного інвестора з відповідними пільгами та перевагами, розвиток державних програм

підтримки агробізнесу із залученими іноземними інвестиціями.

5. Інститут спільного інвестування.

Він має схожі ознаки з венчурною компанією; передбачає застосування колективного інвестування, за якого кошти інвесторів об'єднуються й інвестуються професійним керуючим в інноваційні проекти. Згідно з чинним законодавством, інститут спільного інвестування – це корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, що здійснює діяльність, пов'язану з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери, корпоративні права та нерухомість. Все ж спільне інвестування передбачає більш широкий формат участі у розвитку інновацій підприємств. Тоді як венчурні фонди більше працюють як інститути прямого інвестування.

За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу у 2018 р. в Україні налічувалось 1228 інститутів спільного інвестування, кількість компаній з управління активами в Україні за 2018 р. досягла 296 одиниць, загальний обсяг їх активів становив 296765 млн грн.

Досвід інших країн дає змогу отримати вже готові рішення щодо сприяння фінансування інноваційної діяльності у сфері АПК:

- обов'язкове державне фінансування довгострокових інноваційних проектів для конкретного замовника (чи без замовника);
- фінансування ноу-хау і стартапів у сфері АПК на першому етапі проекту за рахунок небюджетних фондів;
- запровадження принципу швидкої окупності, відповідно до якого ресурси інвестують у проекти, які вже мають відповідний результат або перебувають в завершальній стадії;
- надання додаткових ресурсів для проектів, які мають державне значення;

- створення сприятливих умов для фінансування інноваційної діяльності АПК закордонними організаціями й інвесторами через відповідні податкові, кредитні чи митні пільги;

- створення інститутів спільного інвестування.

Узагальнюючи вищенаведене, визначимо основні потенційні вигоди і ризики фінансування інноваційної діяльності різними методами (табл. 2).

Як бачимо, методи фінансування інноваційної діяльності є різноманітними і залежать від специфіки інноваційного проекту та намірів підприємця. Важливим питанням у процесі фінансування інноваційної діяльності є вибір підприємства для інвестицій в інновації з боку інвестора. Тому доцільно розробити систему критеріїв оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості агропромислового підприємства як елемент методичного інструментарію фінансування їх інноваційної діяльності.

У процесі прийняття рішень щодо фінансування інноваційної діяльності підприємства агропромислового комплексу будь-який інвестор (і приватний, і представник держави) має оцінити фінансові, виробничі, організаційні, ринкові, кадрові та інші аспекти, які характеризують рівень інноваційної діяльності підприємства та перспективи успіху інвестицій (табл. 3).

Фінансові аспекти діяльності мають підтверджувати наявність коштів (власних чи запозичених) для забезпечення підтримки інноваційної діяльності, спрямування заробленого прибутку в інноваційну сферу, а не на споживання власниками. Кадрові аспекти характеризують наявність людського капіталу для оптимальної й ефективної реалізації інноваційних проектів. Оскільки інновації тісно пов'язані з інтелектуальним капіталом підприємства, для забезпечення інноваційно-інвестиційної привабливості

Таблиця 2

Порівняльний аналіз методів фінансування інноваційної діяльності АПК*

Метод фінансування	Потенційні вигоди	Ризики
Залучення прямих інвестицій або самофінансування	Повні права на результат реалізації інноваційного проекту, безкоштовні ресурси.	Недостатній обсяг власного оборотного капіталу, ризики збитків
Інвестування через інститут венчурного капіталу	Диверсифікація ризиків, вільний доступ до капіталів, наявність професійних консультацій у сфері інновацій	Дорогі фінансові ресурси, які можуть залучатись під відсоток, який вище за ставку кредиту у банку.
Інвестиції приватних підприємців	Можливість залучення у високо ризиковані інноваційні проекти на першій стадії їхнього розвитку у невеликих обсягах. Гнучке прийняття фінансових рішень, швидке оформлення, дешевші ресурси, ніж з фінансових установ, перевага місцевим інвестиціям у вузькоспеціалізованих сферах, надання своїм клієнтам кредитних гарантій.	Втрата частки капіталу через участь бізнес-ангела у керуванні, ризик поглинання. Незначне інвестування у подальший розвиток фірми; відсутній досвід керування компаніями визначеного типу.
Фінансування за рахунків державних та місцевих бюджетів, державні програми підтримки	Низькі ставки залучення ресурсів, можливість інвестування на довгостроковій основі. Стимулювання інноваційної активності.	Ризик припинення фінансування через недостатність коштів бюджету.
Банківський кредит	Незалежність у використанні, можливість доступної ціни кредиту.	Ризик втрат через неплатоспроможність.
Банківське інвестування	Доступ до фінансових ресурсів на довгостроковій основі за прийнятними умовами.	Складність отримання для високо ризикованих інноваційних проектів.

* Складено авторами.

Таблиця 3

Критерії інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств сфери АПК*

Аспекти діяльності	Критерії інноваційно-інвестиційної привабливості
Фінансові	Наявність власних витрат на інноваційну діяльність. Очікуваний прибуток за рахунок використання інновацій. Підвищення прибутковості за рахунок використання інновацій. Наявність власного оборотного капіталу для фінансування інновацій. Додаткові джерела фінансування.
Кадрові	Професійні компетенції працівників агропромислового підприємства. Корпоративна культура. Система мотивації співробітників. Участь у міжнародних заходах з розвитку АПК.
Клієнтські	Характеристика якості сільськогосподарської продукції. Відповідність стандартам якості ISO. Репутація підприємства. Лояльність клієнтів.
Виробничі	Наявність розроблених нових продуктів. Наявність новітніх технологічних ліній виробництва. Наявність виробничих патентів.

* Складено авторами.

необхідні кадри відповідної кваліфікації. Виробничі аспекти є основними для оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості і мають характеризувати технологічний і виробничий потенціал підприємства.

Слід враховувати, що при оцінці інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств у сфері АПК ступінь інноваційності визначається науковою сферою (підґрунтя для розвитку інновацій), а також станом аграрної політики у країні. Інновації можуть відбуватись у формі фундаментальних чи прикладних досліджень, через розробку патентів, товарних знаків, авторських прав, інноваційних виробничих ліній тощо. Розвиток інновацій дає змогу підвищувати конкурентоспроможність агропродукції, стимулювати розвиток агропромисловості у різних регіонах, сприяти створенню агрокластерів, що загалом сприяє економічному зростанню.

Висновки. Таким чином, можемо стверджувати, що розвиток фінансування інновацій в АПК є пріоритетним напрямом інвестування для вітчизняних та іноземних інвесторів. Агропромисловий комплекс наразі має значний потенціал для інноваційного розвитку, що вимагає наукового підходу до застосування методів фінансування. В сучасних умовах сформувалися різноманітні методи фінансування інноваційної діяльності АПК, серед яких слід особливу увагу приділити фінансуванню за рахунок венчурного капіталу, залученню до інвестування бізнес-ангелів та розвитку державних програм фінансування й підтримки агробізнесу. Кожному з методів фінансування властиві свої специфічні ризики та потенційні вигоди, на основі аналізу яких підприємства можуть обирати найбільш прийнятний спосіб фінансування. Для осіб, які планують фінансувати інноваційну діяльність в АПК, доцільно враховувати відповідні критерії інвестиційно-інноваційної привабливості (фінансові, кадро-

ві, клієнтські, виробничі) з метою визначення найбільш перспективних і надійних підприємств з точки зору їх інноваційного розвитку й ефективності реалізації інноваційних проектів. Напрямом подальших досліджень може стати розробка детальної системи критеріїв оцінки ефективності інноваційних проектів та інноваційності підприємств у сфері АПК.

Список використаних джерел

1. Власова Ю. Г. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 1. С. 36–46.
2. Жилінська О. І., Чеберкус Д. В. Розвиток інноваційної інфраструктури. *Фінанси України*. 2011. № 7. С. 57–67.
3. Колодяжна І. В. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 448–453.
4. Левицька С. О., Полюхович М. Д. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. "Економіка"*. 2017. № 4 (32). С. 55–58.
5. Ніколенко Т. І. Особливості інноваційно-інвестиційного розвитку ЄС в контексті міжрегіонального співробітництва. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер. "Економіка"*. 2015. Вип. 10. С. 78–87.
6. Чемодуров О. М. Проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємств. *Економіка України*. 2013. № 1 (614). С. 40–49.
7. Grigg D. *The dynamics of agricultural change*. London, 1982. 264 p.
8. Dimara E., Skuras D. Adoption of agricultural innovations as a two-stage partial observability process. *Agricultural economics. The journal of the International Association of Agricultural Economists*. 2005. URL : <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1574-0862.2003.tb00137.x>.
9. Khondoker A. Perception and adoption of a new agricultural technology: Evidence from a developing country. *Technology in Society*. 2018. P. 126–135.

10. Сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

11. Сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. URL : <http://www.uaib.com.ua/companyandfunds/amc.html>.

12. Senyolo M., Long T., Blok V., Omta O. How the characteristics of innovations impact their adoption: an exploration of climate-smart agricultural innovations in South Africa. *Journal of Cleaner Production*. 2018. P. 3825-3840. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652617311885#!>.

13. World Investment report 2019. URL : https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf.

References

1. Vlasova, Ju. Gh. (2009). Osoblyvosti finansuvannia innovatsiinoi sfery v rozvynenykh krainakh svitu [Features of financing of innovation sphere in the developed countries of the world]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNEU*, 1, 36-46 [in Ukrainian].

2. Zhylynska, O. I., Cheberkus, D. V. (2011). Rozvytok innovatsiinoi infrastruktury. [Development of innovative infrastructure]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 7, 57-67 [in Ukrainian].

3. Kolodiazhna, I. V. (2017). Dzherela finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv v Ukraini [Sources of financing of innovation activity of enterprises in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, 9, 448-453 [in Ukrainian].

4. Levytska, S. O., Poliukhovych, M. D. (2017). Dzherela finansuvannia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Sources of innovation financing in Ukraine]. *Naukovi zapysky Nacionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Ser. Ekonomika – Scientific notes of the Ostroh National University. Ser. Economy*, 4 (32), 55-58 [in Ukrainian].

5. Nikolenko, T. I. (2015). Osoblyvosti innovatsiino-investytsiinoho rozvytku YeS v konteksti mizhrehionalnoho spivrobitnytstva [Features of innovation and investment development of the EU in the context of interregional cooperation]. *Visnyk*

Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Ser. Ekonomika – Bulletin of Mariupol State University. Ser. Economics, 10, 78-87 [in Ukrainian].

6. Chemodurov, O. M. (2013). Problemy finansuvannia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv. [Problems of financing innovation activity of enterprises]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 1 (614), 40-49 [in Ukrainian].

7. Grigg, D. (1982). *The dynamics of agricultural change*. London.

8. Dimara, E., Skuras, D. (2005). Adoption of agricultural innovations as a two-stage partial observability process. *Agricultural economics. The journal of the International Association of Agricultural Economists*. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1574-0862.2003.tb00137.x>

9. Khondoker, A. (2018). Perception and adoption of a new agricultural technology: Evidence from a developing country. *Technology in Society*.

10. Сайт Державної служби статистики України [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [The site of the Ukrainian Association of Investment Business]. Available at: <http://www.uaib.com.ua/companyandfunds/amc.html>

12. Senyolo, M., Long, T., Blok, V., Omta, O. (2018). How the characteristics of innovations impact their adoption: an exploration of climate-smart agricultural innovations in South Africa. *Journal of Cleaner Production*, 3825-3840. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652617311885#!>

13. World Investment report 2019. Available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf

Стаття надійшла до редакції 11.04.2019.